

FACULTADE DE FILOLOXÍA
DEPARTAMENTO DE FILOLOXÍA GALEGA

NARRATIVA ROMÁNICA MEDIEVAL **(NARRATIVA EXTENSA)**

Pilar Lorenzo Gradín

GUÍA DOCENTE E MATERIAL DIDÁCTICO
2011/2012

FACULTADE DE FILOLOXÍA. DEPARTAMENTO DE FILOLOXÍA GALEGA

AUTORA: Pilar Lorenzo Gradín.

Edición electrónica. 2011

ADVERTENCIA LEGAL: Reservados todos os dereitos. Queda prohibida a duplicación total ou parcial desta obra, en calquera forma ou por calquera medio (electrónico, mecánico, gravación, fotocopia ou outros) sen consentimento expreso por escrito da autora.

1.- DATOS DESCRIPTIVOS DA MATERIA

- Nome: *Narrativa románica medieval (Narrativa extensa)*.
- Código: G5081350.
- Tipo de materia: Materia obrigatoria no Grao de *Linguas e Literaturas modernas*. Itinerario: *Filoloxía Románica*.

A partir do actual curso académico, poderá cursarse tamén como parte do *minor* en *Filoloxía Románica*.

- Curso no que se imparte: 3º curso
- Número de créditos (teóricos e prácticos): 6 ECTS
- Duración: 2º cuatrimestre.
- Prerrequisitos: A materia non esixe prerrequisitos previos, se ben é aconsellable que os alumnos manexen, ademais do galego e do español, outra lingua de uso habitual na produción científica para ler a bibliografía complementaria indicada polo docente.
- Profesores que a imparten: Drª Pilar Lorenzo Gradín.
- Linguas en que se imparte: galego e español.
- Horas e lugar de titorías:
  - 1º cuatrimestre: mércores das 11.30 ás 14.30 horas e das 16.30 ás 19.30 horas
  - 2º cuatrimestre: martes das 16.00 ás 19.00 horas e mércores das 16.00 ás 18.00 horas.
  - Titorías personalizadas: martes, das 18.00 ás 19.00 horas.
- E.mail de contacto:

pilar.lorenzo@usc.es

- Datas oficiais dos exames:

4 de xuño, ás 9.00 horas, Aula 4.

4 de xullo, ás 16.00 horas, Aula 12.

2.- SENTIDO DA MATERIA NO PLAN DE ESTUDOS

A materia intégrase no terceiro curso do Grao en *Linguas e Literaturas modernas* (RD 1393/2007) e ten carácter obrigatorio para os estudantes matriculados no **maior** en *Filoloxía Románica*. Aqueles alumnos que teñan completado un *maior* nas restantes titulacións que se imparten na Facultade de Filoloxía, e que desexen perfeccionar a súa formación co estudo do **minor** (48 créditos) en *Filoloxía Románica*, cursarán a disciplina con carácter optativo.

A materia ten como finalidade completar a función introdutoria que ofrecen dúas disciplinas pertencentes aos módulos titulados *Introdución á Filoloxía Románica* e *Actualidade da Filoloxía Románica*: en concreto, trátase de *A literatura románica medieval no contexto europeo* (1º curso) e os *Fundamentos de literatura románica medieval* (2º curso).

Trala adquisición dos coñecementos fundamentais sobre a xénese, desenvolvemento e consolidación das principais manifestacións literarias en lingua romance, os alumnos afrontarán o estudo individual de cada un dos xéneros de acordo coas achegas máis importantes da crítica especializada na materia. Neste caso, o núcleo de estudo constitúe a 'narrativa extensa' e as súas modalidades máis representativas, que se analizarán según unha orde cronolóxica e temática que permita marcar a traxectoria do xénero dende unha perspectiva histórico-comparada. Así mesmo, os contidos da programación están pensados para que os estudantes sitúen o xénero nun conxunto unitario e establezan as pertinentes relacións que as obras seleccionadas manteñen cos outros xéneros que cursarán de maneira simultánea, é dicir, a *Épica* e a *Lírica románicas*.

3.- OBXECTIVOS DA MATERIA

O obxectivo da materia é presentar un panorama dos autores, obras e correntes estéticas máis representativos da narrativa románica medieval entre os séculos XII e XV. En función deste principio, os obxectivos que se pretende acadar son os seguintes:

- Presentar a xénese e evolución das diversas modalidades da narrativa extensa medieval no seu contexto de produción.
- Recoñecer a narrativa románica medieval como parte dun conxunto unitario presidido por toda unha serie de analogías que serán analizadas de forma comparada.
- Valorar as características intrínsecas de cada autor e obra e contextualizar os seus trazos individuais.
- Preparar aos alumnos para afrontar o estudo das modalidades da narrativa románica medieval cos instrumentos e a metodoloxía adecuados.
- Guiar aos estudantes nos principios da historia e da crítica literarias aplicadas á análise e interpretación dos textos que forman o núcleo da programación.

- Facilitar de maneira organizada e actualizada as principais fontes bibliográficas da materia.

4.- CONTIDOS E BIBLIOGRAFÍA

TEMA 1

O ROMAN. INTRODUCCIÓN

- 1.1.- Definición do xénero: de termo lingüístico a etiqueta de 'xénero'.
- 1.2.- Contexto socio-cultural. O público do *roman*.
- 1.3.- Relacións con outros xéneros literarios.
- 1.4.- Cuestións de poética.
- 1.5.- Temática e ideoloxía.
- 1.6.- Personaxes. Novo modelo de heroe. Os personaxes femininos
- 1.7.- Aspectos formais. Do verso á prosa.

BIBLIOGRAFÍA

- Baumgartner, E., *Le récit médiéval. XIIe-XIIIe siècle*, Hachette, Paris, 1995.
- Berthelot, A., *Le roman courtois. Une introduction*, Nathan Université, Paris, 1998.
- Bezzola, R. R., *Les origines et la formation de la littérature courtois en Occident (500-1200)*, Honoré Champion, Paris, 1958-1963, 5 vols.
- Frappier, J., e Grimm, R., (eds.), *Le roman jusqu'à la fin du XIIIe siècle*, en *Grundriss der romanische Literaturen des Mittelalters*, t. IV /1-2, Carl Winter Verlag, Heidelberg, 1978.
- García Gual, C., *Primeras novelas europeas*, Istmo, Madrid, 1974.
- Green, D. H., *The Beginnings of Medieval Romance. Fact and Fiction, 1150-1220*, Cambridge University Press, Cambridge / New York, 2002.
- Huchet, J. C., *Le roman médiévale*, Presses Universitaires de France, Paris, 1984.
- Meneghetti, M. L. (ed.), *Il romanzo*, Il Mulino, Bologna, 1988.
- Rubio Tovar, J., *La narrativa medieval: los orígenes de la novela*, Anaya, Madrid, 1990.
- Vinaver, E., *The Rise of Romance*, Clarendon Press, Oxford, 1971.

TEMA 2

O ROMAN ANTIQUE

2.1.- A materia clásica no desenvolvemento do *roman*. Cronoloxía. O tratamento da Antigüidade clásica. Innovacións do *roman antique*. Temas e personaxes. Os elementos maravilhosos.

2.2.- O *Roman de Thèbes*. Relación coa tradición clásica. A importancia da guerra.

2.3.- O *Roman d'Enéas*

2.3.1.- A adaptación da *Eneida*.

2.3.2.- O tratamento do amor e os personaxes

2.4.- O *Roman de Troie* de Benoît de Sainte-Maure.

2.4.1.- Fontes.

2.4.2.- Fortuna da historia de Troia nas letras romances.

2.5.- O *Roman d'Alexandre*

2.5.1.- Primeiras versións: o fragmento occitano de Alberic de Pisançon e o *Alexandre* en decasílabos.

2.5.2.- O *Roman d'Alexandre* de Alexandre de Paris. Fontes e estrutura. O *Libro de Alexandre* castelán.

2.6.- O *Roman de Apollonius de Tyr*

2.6.1.- Motivos folclóricos e novela bizantina

2.6.2.- A adaptación do *Libro de Apolonio* castelán

BIBLIOGRAFÍA

EDICIÓNS E TRADUCIÓNS

Roman d'Enéas

Bermejo, E. (trad.), *El libro de Eneas*, PPU, Barcelona, 1986.

Holzbacher, A. M. (trad.), *Le roman d'Eneas / La novela de Eneas*, Memini / Presses Universitaires de France, Roma / Paris, 1999.

Petit, A. (ed. y trad.), *Le roman d'Eneas. Édition critique d'après le manuscrit B.N. fr. 60*, Librairie générale française, Paris, 1997.

Salverda de Grave, J. J. (ed.), *Eneas*, Honoré Champion, Paris, 1925-1929, 2 vols.

Thiry-Stassin, M. (trad.), *Le roman d'Eneas*, C.F.M.A., Paris, 1985.

ESTUDOS

- Abel, A., *Le roman d'Alexandre, légendaire médiéval*, Office de Publicité, Bruxelles, 1955.
- Baumgartner, E., e Harf-Lancner, L. (eds.), *Entre fiction et histoire: Troie et Rome au Moyen Âge*, Presses de la Sorbonne Nouvelle, Paris, 1997.
- Cary, G., *The medieval Alexander*, Cambridge University Press, Cambridge, 1956.
- Casas Rigall, J., *La materia de Troya en las letras romances del siglo XIII hispano*, Universidade de Santiago de Compostela, Santiago de Compostela, 1999.
- Faral, E., *Recherches sur les sources latines des contes et romans courtois du Moyen Âge*, Honoré Champion, Paris, 1967 (1ª ed. 1913).
- Gaullier-Bougassas, C., *La Tentation de l'Orient dans le roman médiéval. Sur l'imaginaire de l'Autre*, Honoré Champion, Paris, 2003.
- Gosman, M., *La légende d'Alexandre le Grand dans la littérature française du XIIe siècle. Une réécriture permanente*, Rodopi, Amsterdam, 1997.
- Jung, M. R., *La légende de Troie dans la littérature française au Moyen Âge*, Francke, Basel, 1996.
- Maddox, D. e Sturm-Maddox, S. (ed.), *The Medieval French Alexander*, State University of New York Press, New York, 2002.
- Mora-Lebrun, F., *L'Eneïde médiévale et la naissance du roman*, PUF, Paris, 1994.
- Petit, A., *Naissance du roman. Les techniques littéraires dans les romans antiques du XIIe siècle*, Honoré Champion, Paris, 1985, 2 vols.

TEMA 3

A MATERIA DE BRETAÑA: OS INICIOS

- 3.1.- Materia de Bretaña e literatura artúrica.
- 3.2.- Textos fundacionais. Crónicas latinas británicas. Haxiografía galesa dos séculos XI-XII. Textos celtas: de *Y Goddodin* aos *Mabinogion*.
- 3.3.- Geoffrey de Monmouth. A *Historia regum Britanniae*
  - 3.3.1.- Harmonización das tradicións artúricas previas
  - 3.3.2.- Propostas de interpretación da obra
  - 3.3.3.- A *Historia* no marco da civilización cortés
  - 3.3.4.- A *Vita Merlini*
- 3.4.- A corte Plantagenêt e as primeiras adaptacións románicas.
  - 3.4.1.- Robert Wace: *Roman de Brut*.
  - 3.4.2.- Novas aportacións á materia artúrica: a creación da 'Mesa Redonda'.
  - 3.4.3.- Cortesía e cabalería no *Roman de Brut*
- 3.5.- A difusión dos relatos bretóns polo continente europeo.

BIBLIOGRAFÍA

- Barrow, W. R. J. (ed.), *The Arthur of the English. The Arthurian Legend in Medieval English Life and Literature*, Wales University Press, Cardiff, 1999.
- Bezzola, R. R., *Les origines et la formation de la littérature courtoise en Occident (500-1200)*, Honoré Champion, Paris, 1958-1963, t. III.
- Echard, S., *Arthurian narrative in the Latine tradition*, Cambridge University Press, Cambridge, 1998.
- Fletcher, R. H., *The Arthurian Material in the Chronicles*, Harvard University Press, Cambridge (Mass.), 1906.
- Hanning, R. W., *The Vision of History in Early Britain from Gildas to Geoffrey of Monmouth*, Columbia University Press, Nova York, 1966.
- Houck, M., *Sources of the Roman de Brut of Wace*, University of California Press, Berkeley / Los Angeles, 1941.
- Letellier, C., e Hüe, D. (eds.), *Le Roman de Brut, entre mythe et histoire, actes du colloque de Bagnoles de l'Orne (septembre 2001)*, Paradigme, Orléans, 2003.
- Loomis, R. S. (coord.), *Arthurian Literature in the Middle Ages. A Collaborative History*, Oxford, University Press, Oxford, 1959.
- Pelan, M., *L'influence du Roman de Brut sur les romans français de son temps*, Slatkine, Genève, 1974 (1ª ed. 1931).
- Torres Asensio, G., *Los orígenes de la literatura artúrica*, Barcelona, Edicions Universitat de Barcelona, 2003.

TEMA 4

A MATERIA TRISTANIANA

- 4.1.- Os relatos sobre Tristán no contexto da 'materia de Bretaña'.
- 4.2.- Oríxenes.
- 4.3.- Testemuños do século XII
  - 4.3.1.- A versión común: O *Tristan* de Béroul.
  - 4.3.2.- A versión cortés: O *Tristan* de Thomas d'Angleterre.
- 4.4.- - Outros testemuños: o *Lai du chèvrefeuille*, o *Tristan rossignol* e as *Folies*.
- 4.5.- O *Tristan en prose*
  - 4.5.1.- Versións
  - 4.5.2.- Redefinición cabaleiresca da historia tristaniana

BIBLIOGRAFÍA

EDICIONS

- de Riquer, I. (trad.), *La leyenda de Tristán e Iseo*, Siruela, Madrid, 1996.
- Lacroix, D., y Walter, Ph. (eds.), *Tristan et Iseut: les poèmes français, la saga norroise*, Librairie générale française, Paris, 2004 (1ª ed. 1989).
- Louis, R. (trad.), *Tristan et Iseut*, Le Livre de Pêche, Paris, 1972.
- Marchello-Nizia, C. (dir.), *Tristan et Iseut. Les premières versions européennes*, Gallimard, Paris, 1995.
- Payen, J. Ch., (ed.), *Tristan et Yseut. Les Tristan en vers*, Garnier, Paris, 1974.
- Yllera, A. (trad.), *Tristán e Iseo*, Alianza Editorial, Madrid, 1984.

ESTUDOS

- Barteau, F., *Les romans de Tristan et Yseut. Introduction à une lecture plurielle*, Larousse, Paris, 1972.
- Baumgartner, E., *Le Tristan en prose: essai d'interprétation d'un roman médiéval*, Droz, Genève, 1975.
- Baumgartner, E., *Tristan et Iseut. De la légende aux recits en vers du XIIe siècles*, PUF, Paris, 1987.
- Cazenave, M., *Le philtre et l'amour. La légende de Tristan et Iseut*, Corti, Paris, 1969.
- Chocheyras, J., *Tristan et Iseut. Genèse d'un mythe littérature*, Honoré Champion, Paris, 1996.
- Ferrante, J. M., *The conflict of love and honor. The medieval Tristan legend in France, Germany and Italy*, Mouton, Paris / Gravenhage, 1972.
- Grimbert, J. T. (ed.), *Tristan and Isolde. A Casebook*, Garland, New York, 2002.
- Punzi, A., *Tristano: storia di un mito*, Carocci, Roma, 2005.
- Vàrvaro, A., *Il Roman del Tristan de Béroul*, Bottega d'Erasmus, Torino, 1963.
- Vinaver, E., *Études sur le Tristan en prose, les manuscrits, bibliographie critique*, Honoré Champion, Paris, 1925.

TEMA 5

CHRÉTIEN DE TROYES

- 4.1.- Importancia de Chrétien de Troyes na narrativa medieval.
- 4.2.- Producción e datación da súa obra
- 4.3.- Elementos de poética compositiva: *matiere, sens e conjoiture*.
- 4.4.- Temporalidade e espacialidade: a ruptura fronte ao discurso cronístico.

4.5.- A figura do *chevalier errant*: *proesse e recreantise*. Reelaboración da corte artúrica.

4.6.- O concepto de amor: ¿amor cortés?

4.7.- *Erec et Enide*

4.7.1.- Estrutura narrativa

4.7.2.- Conflito entre cabalería e matrimonio

4.7.3.- A *Joie de la Cor*.

4.8.- *Cligès*

4.8.1.- A unión dos universos de ficción bizantino e artúrico

4.8.2.- A función da corte artúrica

4.8.3.- Parellas protagonistas: Alexandre-Soredamor e Cligès-Fenice

4.8.4.- A reescritura da 'materia tristaniana'.

4.9.- *Le Chevalier au Lion (Yvain)*

4.9.1.- Estrutura narrativa

4.9.2.- A *queste* de Yvain. Yvain e Laudine

4.10.- *Le Chevalier de la Charrette (Lancelot)*

4.10.1.- O rapto de Xenebra na tradición artúrica

4.10.2.- A relación Xenebra-Lanzarote

4.10.2.- O modelo de amor: problemas e repercusións

4.11.- *Le conte du graal (Perceval)*

4.11.1.- Problemas dunha estrutura narrativa inconclusa. A dualidade de tramas.

4.11.2.- O grial e a lanza.

4.11.3.- *Perceval* como *roman* educativo.

BIBLIOGRAFÍA

EDICIÓNS E TRADUCIÓNS

Poirion, D. (dir.), *Chrétien de Troyes. Oeuvres complètes*, Gallimard, Paris, 1994.

Alvar, C. (ed. y trad.), *Chrétien de Troyes. El cuento del graal*, Alianza Editorial, Madrid, 1999.

Busby, K. (ed.), *Chrétien de Troyes. Le roman de Perceval ou le Conte du Graal*, Max Niemeyer, Tübingen, 1993.

De Riquer, M. (ed. y trad.), *Chrétien de Troyes, El cuento del Grial / Li contes du Graal*, Quadern Crema, Barcelona, 1982.

De Riquer, M., y De Riquer, I (trads.), *El cuento del Grial de Chrétien de Troyes y sus continuaciones*, Siruela, Madrid, 1989.

Dufournet, J. (ed.), *Chrétien de Troyes. Perceval ou le Conte du Graal*, Garnier / Flammarion, Paris, 1997.

Lecoy, F. (ed.), *Les romans de Chrétien de Troyes, V: Perceval, le conte du Graal*, Honoré Champion, Paris, 1973-1974, 2 vols.

- Lucía Megías, J. M. (trad.), *Chrétien de Troyes, El Libro de Perceval (o El cuento del Grial)*, Gredos, Madrid, 2000.
- Méla, Ch. (ed. y trad.), *Chrétien de Troyes. Le conte du Graal*, Le Livre de Pêche, Paris, 1990.
- Méla, Ch., et alii (eds.), *Chrétien de Troyes. Perceval ou le Conte du Graal, suivi d'extraits des Continuations de Perceval et d'autres oeuvres médiévales et modernes portant sur la légende du Graal*, Librairie Générale Française, Paris, 2003.
- Roach, W. (ed.), *Li contes del Graal de Chrétien de Troyes*, Droz, Genève, 1959.

ESTUDOS

- Baumgartner, E., *Chrétien de Troyes, Yvain, Lancelot, la charrette et le lion*, Presses Universitaires de France, Paris, 1992.
- Burgess, G. S., e Pratt, K. (eds.), *The Arthur of the French. The Arthurian Legend in Medieval French and Occitan Literature*, University of Wales Press, Cardiff, 2006.
- Chênerie, M.-L., *Le chevalier errant dans les romans arthuriens en vers des XIIe et XIIIe siècles*, Droz, Genève, 1986.
- Duggan, J. J., *The Romances of Chrétien de Troyes*, Yale University Press, New Haven, 2001.
- Frappier, J., *Chrétien de Troyes: l'homme et l'oeuvre*, Hatier, Paris, 1959.
- Frappier, J., *Amour courtois et Table Ronde*, Droz, Genève, 1973.
- Frappier, J., *Chrétien de Troyes et le mythe du Graal. Étude sur Perceval ou le Conte du Graal*, Honoré Champion, Paris, 1979 (2^a ed.).
- Haidu, P., *Aesthetic Distance in Chrétien de Troyes. Irony and Comedy in Cligès and Perceval*, Droz, Genève, 1968.
- Lacy, N. J., e Grimbart, J. T. (eds.), *A Companion to Chrétien de Troyes*, Brewer, Rochester, 2005.
- Loomis, R. S., *Arthurian tradition and Chrétien de Troyes*, Columbia University Press, New York, 1949.
- Quéruel, D., e Vallecalle, J. C., *Amour et chevalerie dans les romans de Chrétien de Troyes*, Les Belles Lettres, Paris, 1995.
- Topsfield, L. T., *Chrétien de Troyes. A study in the Arthurian Romances*, Cambridge University Press, Cambridge, 1981.
- Uitti, K. D., *Chrétien de Troyes revisited*, Twayne Publications, New York, 1995.
- Walter, Ph., *Chrétien de Troyes*, PUF, Paris, 1997.

TEMA 6

A 'MATERIA DE BRETAÑA' DESPOIS DE CHRÉTIEN DE TROYES. OS ROMANS POSCLÁSICOS EN VERSO.

5.1.- Tendencias narrativas tras a obra de Chrétien de Troyes.

5.2.- *As continuaci3ns do Perceval.*

- *Primeira continuaci3n (Continuation Gauvain)*
- *Segunda continuaci3n (Continuation Perceval)*
- *Continuaci3ns de Gerbert de Montreuil e de Manessier*
- *A Elucidation e o Bliocadran*

5.3.- O modelo do *roman* biogr3fico

5.4.1.- Caracter3sticas da est3tica postcl3sica

5.4.2.- Propostas de clasificaci3n.

5.4.- Principais *romans* postcl3sicos: *Li Beaus Desconneus*, *Meraugis de Portlesguez*, *Jaufre*.

BIBLIOGRAF3A

EDICI3NS E TRADUCI3NS

Cirlot, V., *Renaut de Beaujeu. El Bello desconocido*, Madrid, Siruela, 1986.

Williams, G. P., *Renaut de Beaujeu. Le Bel inconnu*, Paris, CFMA, 1929.

Dilla, F. X., *Raoul de Houdenc. M3raugis de Portlesguez*, Barcelona, PPU, 1987.

M. Friedwagner, *Raoul von Houdenc. M3raugis de Portlesguez*, Halle, 1897.

Lee, Ch., *Jaufre*, Roma, Carocci, 2006.

ESTUDOS

Alvar, C., *De los caballeros del Temple al Santo Grial*, Madrid, Sial/Trivium, 2010.

Arag3n Fern3ndez, M. A., *Literatura del Grial. Siglos XII y XIII*, S3ntesis, Madrid, 2003.

Burgess, G. S., e Pratt, K. (eds.), *The Arthur of the French. The Arthurian Legend in Medieval French and Occitan Literature*, University of Wales Press, Cardiff, 2006.

Burns, J., *Arthurian Fictions Rereading the Vulgate Cycle*, Ohio University Press, Ohio, 1985.

Ch3nerie, M.-L., *Le chevalier errant dans les romans arthuriens en vers des XIIe et XIIIe si3cles*, Droz, Gen3ve, 1986.

Dover, C. (ed.), *A Companion to the «Lancelot-Grail Cycle»*, Boydell & Brewer, Rochester (N.Y.), 2003.

Griffin, M., *The Object and the Cause in the Vulgate Cycle*, European Humanities Research Centre, Oxford, 2005.

Lacy, N. J. et alii (eds.), *The legacy of Chr3tien de Troyes*, Rodopi, Amsterdam / Atlanta, 1987-1988, 2 vols.

Lecco, M., *Saggi sul romanzo del XIII secolo*, Edizioni dell'Orso, Alessandria, 2003.

- Schmölke-Hasselmann, B., *The evolution of Arthurian romance: the verse tradition from Chrétien to Froissart*, Cambridge University Press, Cambridge, 1998 (1ª ed. 1980).
- Trachsler, R., *Les romans arthuriens en vers après Chrétien de Troyes*, Memini, Paris / Roma, 1997.

TEMA 7

OS CICLOS ARTÚRICOS EN PROSA

- 6.1.- O desenvolvemento da prosa narrativa. Importancia dos relatos sobre o Grial.
- 6.2.- - Robert de Boron: ponte entre a prosa e o verso.
- 5.3.1.- A triloxía.
  - 5.3.1.- A cristianización do grial.
- 6.3.- O *Perlesvaus* ou *Haut Livre dou Graal*
- 6.4.- O ciclo da *Vulgata* ou *Lancelot-Graal*
- 6.3.1.- Etapas compositivas
  - 6.3.2.- A *Queste* e a cristianización da cabalería artúrica.
  - 6.3.3.- A *Mort Artu* e o final do reino de Logres.
- 6.5.- O ciclo da *Post-Vulgata*.
- 6.5.1.- Data de composición.
  - 6.5.2.- Estrutura
- 6.6.- O *Guiiron le Courtois* (ou *Palamède*).
- 6.7.- Os ciclos en prosa franceses nas literaturas románicas.

BIBLIOGRAFÍA

EDICIÓNS E TRADUCIÓNS

- Nitze, W. A., *Robert de Boron: Le Roman de l'Estoire dou Graal (Joseph d'Armathie)*, Paris, CFMA, 1927.
- Alvar, C., *Lanzarote del Lago*, Madrid, Alianza Editorial, 1987-88, 7 vols.
- Micha, A., (ed.), *Lancelot: roman en prose du XIIIe siècle*, Genève, Droz, 1978-1982.

Mosès, F. - Chênerie, M. L. (eds.), *Lancelot du Lac: roman français du XIIIème siècle*, Paris, Librairie générale Française, 1991-93.

Pauphilet, A., *La Queste del Saint Graal: roman du XII siècle*, Paris, Champion, 1965

Frappier, J., *La Mort le roi Artu*, Paris, Droz, 1964.

Alvar, C., *La muerte del rey Arturo*, Madrid, Alianza Editorial, 1980.

Ménard, Ph. (dir.), *Le roman de Tristan en prose*, Genève, Droz, 1987-97, 9 vols.

ESTUDOS

Aragón Fernández, M. A., *Literatura del Grial. Siglos XII y XIII*, Síntesis, Madrid, 2003.

Burgess, G. S., e Pratt, K. (eds.), *The Arthur of the French. The Arthurian Legend in Medieval French and Occitan Literature*, University of Wales Press, Cardiff, 2006.

Burns, J., *Arthurian Fictions Rereading the Vulgate Cycle*, Ohio University Press, Ohio, 1985.

Chênerie, M.-L., *Le chevalier errant dans les romans arthuriens en vers des XIIe et XIIIe siècles*, Droz, Genève, 1986.

Dover, C. (ed.), *A Companion to the «Lancelot-Grail Cycle»*, Boydell & Brewer, Rochester (N.Y.), 2003.

Griffin, M., *The Object and the Cause in the Vulgate Cycle*, European Humanities Research Centre, Oxford, 2005.

Lacy, N. J. et alii (eds.), *The legacy of Chrétien de Troyes*, Rodopi, Amsterdam / Atlanta, 1987-1988, 2 vols.

Lecco, M., *Saggi sul romanzo del XIII secolo*, Edizioni dell'Orso, Alessandria, 2003.

Schmölke-Hasselmann, B., *The evolution of Arthurian romance: the verse tradition from Chrétien to Froissart*, Cambridge University Press, Cambridge, 1998 (1^a ed. 1980).

Trachsler, R., *Les romans arthuriens en vers après Chrétien de Troyes*, Memini, Paris / Roma, 1997.

TEMA 8

O ROMAN IDÍLICO E O ROMAN REALISTA

8.1.- Problemas de clasificación. Os protagonistas, o amor, as coordenadas espacio-temporais.

8.2.- *Floire et Blancheflor*

8.3.- Gautier d'Arras: *Eracle e Ille et Galeron*

8.4.- *Flamenca*

8.4.1.- Fontes

8.4.2.- *Fin'amor e castiagilos*.

8.5.- O *roman* realista. Caracterización xenérica.

8.6.- Jean Renart

8.6.1.- *Guillaume de Dole*. A inserción de pezas líricas.

8.7.- Outras obras do *roman* realista: *Roman de la violette* de Gerbert de Montreuil, *Roman du Castelain de Coucy et de la Dame de Fayel* de Jakemes.

BIBLIOGRAFÍA

EDICIONS

J-L. Leclanche, *Le conte de Floire et Blancheflor*, Paris, Champion, 1983.

Floire et Blancheflor, (edición crítica, estudio y traducción), Miguel A. García Peinado y Manuel Marcos Aldón, Córdoba, Universidad de Córdoba, 2006.

Gschwind, U., *Flamenca, roman occitan du XIII siècle*, Bern, Francke Verlag, 1976.

Brea, M. – Rossell, A., *Flamenca*, México, Arlequín, 2010.

Covarsí Carbonero, J., *El roman de Flamenca*, Murcia, Universidad de Murcia, 2010.

Lefèvre, Y., Gautier d'Arras, *Ile et Galeron*, Paris, Champion, 1988.

Lecoy, F., Jean Renart, *Le Roman de la rose ou Guillaume de Dole*, Paris, CFMA, 1962.

Carmona, F., Jean Renart, *Historia de la rosa o del caballero Guillermo de Dole*, Murcia, Universidad de Murcia, 1991.

ESTUDOS

Boulton, M. B. M., *The Song in the Story: Lyric Insertations in French Narrative Fiction, 1200-1400*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1993.

Boutet, D., *Formes littéraires et conscience historique aux origines de la littérature française 1100-1250*, Presses Universitaires de France, Paris, 1999.

Carmona, F., *El roman lírico medieval*, PPU, Barcelona, 1988.

Fourrier, A., *Le courant réaliste dans le roman courtois en France au Moyen Âge*, Nizet, Paris, 1960.

Halász, K., *Images d'auteur dans le roman médiéval, XIIe-XIIIe siècles*, Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen, 1992.

Huchet, J. C., *L'etreinte des mots. Flamenca, entre poésie et roman*, Paradigme, Caen, 1993.

Le roman médiéval, la fiction réaliste au XIIIe siècle, número monográfico de la *Revue des Langues Romanes*, CIV (2000).

Lot-Borodine, M., *Le roman idyllique au Moyen Âge*, Honoré Champion, Paris, 1913.

- Lyons, F., *Les éléments descriptifs dans le roman d'aventure au 13e siècle (en particulier "Amadas et Ydoine", "Gliglois", "Galeran", "L'Escoufle", "Guillaume de Dole", "Jehan et Blonde", "Le Castelain de Couci")*, Droz, Genève, 1965.
- Nelli, R., *Le roman de Flamenca. Un art d'aimer occitanien du XIIIe siècle*, Institut d'Estudis Occitans / Centre National d'Études Cathares, Villegly, 1989 (1^a ed. 1966).
- Zink, M., *La subjetivité littéraire. Autour du siècle de Saint-Louis*, PUF, Paris, 1987.

TEMA 9

O ROMAN ALEGÓRICO E O ROMAN FABULÍSTICO

- 9.1.- O roman e o uso da alegoría e da fábula con fins didácticas.
- 9.2.- Precedentes latinos.
- 9.3.- O *Roman de la Rose*
- 9.3.1.- Autoría, data de composición, estrutura.
  - 9.3.2.- A obra de Guillaume de Lorris
    - 9.3.2.1.- Alegorización da *fin' amor*.
    - 9.3.2.2.- A fonte de Narciso.
    - 9.3.3.3.- As consecuencias do bico.
  - 9.3.3.- A obra de Jean de Meun
    - 9.3.1.1.- Carácter enciclopédico. Sátira social.
    - 9.3.2.2.- O concepto de amor.
    - 9.3.3.3.- O papel de *Natura*.
- 9.4.- A relixión e a ficción alegórica: Ramon Llull
- 9.4.1.- O pensamento luliano.
  - 9.4.2.- O *Blanquerna* e a súa influencia.
- 9.5.- O *Roman de Renart*
- 9.5.1.- Estrutura compositiva.
  - 9.5.2.- Antecedentes.
  - 9.5.3.- Crítica social. Parodia.

BIBLIOGRAFÍA

EDICIONS

- Alvar, C. (trad.), *Guillaume de Lorris, Jean de Meun. El libro de la rosa*, Siruela, Madrid, 1987.
- Lanly, A. (trad.), *Le Roman de la Rose*, Honoré Champion, Paris, 1971-1975, 5 vols.
- Lecoy, F. (ed.), *Le Roman de la Rose de Guillaume de Lorris et Jean de Meun*, Honoré Champion, Paris, 1982-1983 (1ª ed. 1965-1970), 3 vols.
- Poirion, D. (ed.), *Le Roman de la Rose*, Garnier / Flammarion, Paris, 1974.
- Strubel, A. (ed. y trad.), *Guillaume de Lorris et Jean de Meun, Le Roman de la Rose*, Librairie Générale Française, Paris, 1992.
- Victorio, J. (trad.), *Guillaume de Lorris / Jean de Meun, Roman de la Rosa*, Cátedra, Madrid, 1987.

Gallofre, M. J., *Llibre d'Evast e Blanquerna*, prólogo de L. Badia, Barcelona, La Caixa, 1982.

ESTUDOS

- Allen, J. B., *The art of Love: Amatory Fiction from Ovid to the Roman of the Rose*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1992.
- Badia, L. – Bonner, A., *Ramon Llull: vida, pensamiento y obra literaria*, Barcelona, Sirmio, 1993.
- Batany, J., *Approches du Roman de la Rose*, Bordas, Paris, 1973.
- Huot, S., *The 'Romance of the Rose' and the Medieval Readers: Interpretation, Reception, Manuscript Transmission*, Cambridge University Press, Cambridge, 1993.
- Jauss, H. R. (coord.), *La littérature didactique, allégorique et satirique*, en *Grundriss der Romanischen Literaturen des Mittelalters*, t. VI / 1, Carl Winter Verlag, Heidelberg, 1968.
- Jung, M. R., *Études sur le poème allégorique en France au Moyen Âge*, Franke Verlag, Bern, 1971.
- Louis, R., *Le Roman de la Rose. Essai d'interprétation de l'allégorisme érotique*, Honoré Champion, Paris, 1974.
- Poirion, D., *Le Roman de la Rose*, Hatier, Paris, 1973.
- Strubel, A., *La Rose, Renart et le Graal. La littérature allégorique en France*, Honoré Champion, Paris / Genève, 1989.
- Strubel, A., «Grant senefiance a». *Allégorie et littérature au Moyen Âge*, Honoré Champion, Paris, 2002.
- Zambon, F., *Romanzo e allegoria nel medioevo*, La Finestra, Trento, 2000.

TEMA 10

DOS CICLOS ARTÚRICOS AOS LIBROS DE CABALEIRÍA. *AMADÍS DE GAULA, TIRANT LO BLANCH E JEAN DE SAINTRÉ*

10.1.- Os libros de cabalería e os seus modelos.

10.2.- *Amadís de Gaula*.

10.1.1.- Fontes.

10.2.2.- Da versión primitiva á refundición de Garci Rodríguez de Montalvo.

10.2.2.- Estrutura. Orixinalidade da obra no contexto romance.

10.3.- *El Libro del caballero Zifar*.

10.3.1.- Fontes. Cronoloxía e autoría.

10.3.2.- Estrutura e peculiaridades estilísticas.

10.3.3.- Personaxes.

10.4.- *Tirant lo Blanch*

10.4.1.- Autoría.

10.4.2.- Fontes e estrutura.

10.4.3.- Personaxes.

10.5.- Antoine de la Sale: *Le petit Jehan de Saintré*

10.5.1.- Modelos cabaleirescos en contraste.

BIBLIOGRAFÍA

EDICIÓN E TRADUCIÓN

Cacho Blecua, J. M., *Amadís de Gaula*, Madrid, 1987-88, 2 vols.

González, C., *Libro del caballero Zifar*, Madrid, Cátedra, 1983.

González Muela, J., *Libro del caballero Zifar*, Madrid, Castalia, 1982.

Riquer, M. de, *Tirant lo Blanc*, Barcelona, Edicions 62, 1988, 2 vols.

Vidal Jové, J. F., *Tirant lo Blanc*, Madrid, Alianza, 2005, 2 vols.

Viña Liste, J. M^a, *Textos medievales de caballerías*, Madrid, Cátedra, 1998.

Antoine de la Sale, *Jehan de Saintré*, trad. F. de Casas, Madrid, 2000.

ESTUDOS

- Avalle-Arce, J.B., *Amadís de Gaula: el primitivo y el de Montalvo*, México, FCE, 1990.
- Cacho Blecua, J. M., *Amadís: heroísmo mítico cortesano*, Madrid, Cupsa, 1979.
- Deyermond, A., *Historia y crítica de la literatura española. Edad Media*, Barcelona, Crítica, 1980. *I Suplemento*, 1991.
- Durán, A., *Estructura y técnicas de la novela sentimental y caballeresca*, Madrid, Gredos, 1973.
- Eisenberg, D., *Romances of Chivalry in the Spanish Golden Age*, Newarrk, Delaware, 1982.
- Eisenberg, D. –Marín Pina, Mª C., *Bibliografía de los libros de caballería castellanos*, Zaragoza, Universidad, 2000.
- Gómez Redondo, F., *Historia de la prosa medieval castellana*, Madrid, Cátedra, 1998-2007, vol. II.
- Lucía Megías, J. M., *Libro del caballero Zifar. Códice de París, Estudios*
- Riquer, M. de, *Caballeros andantes españoles*, Madrid, Austral, 1967.
- Szkilnik, M., *Jean de Saintré, une carrière chevaleresque au Xve siècle*, Genève, Droz, 2003.
- Williamson, E., *The Half-Way House of Fiction: Don Quixote and Arthurian Romance*, Oxford, Clarendon Press, 1984.

TEMA 11

A APARICIÓN DA FICCIÓN SENTIMENTAL

- 11.1.- Características e fontes. Relacións da ficción sentimental con outras modalidades literarias.
- 11.2.- Ficción e imprenta. O público da ficción sentimental.
- 11.3.- Etapas. Principais obras e autores.
- 11.4.- Juan Rodríguez del Padrón.
- 11.4.1.- *Siervo libre de amor*. O prólogo. O servicio e a prisión amorosos.
- 11.5.- Diego de San Pedro e *Cárcel de amor*.
- 11.5.1.- A técnica narrativa. Alegoría e forma epistolar.
- 11.5.2.- A estrutura.
- 11.5.3.- Temática e estilo: os camiños do Humanismo.

BIBLIOGRAFÍA

EDICIONES

Juan Rodríguez del Padrón, *Siervo libre de amor*, ed. de A. Prieto, Madrid, Castalia, 1976.

Parrilla, C., *Diego de San Pedro. Cárcel de amor*, Barcelona, Crítica, 1987.

Whinnon, K., *Diego de San Pedro. Obras completas*, Madrid, Castalia, 1973.

ESTUDOS

Cortijo Ocaña, A., *la evolución genérica de la ficción sentimental. género literario y contexto social*, Londres, Tamesis, 2001.

Deyermond, A., *Historia y crítica de la literatura española. Edad Media*, Barcelona, Crítica, 1980. *I Suplemento*, 1991.

-----, *Tradiciones y puntos de vista de la ficción sentimental*, México, UNAM, 1993.

Hernández Alonso, C., *Novela sentimental española*, Barcelona, Plaza y Janés, 1987.

Gómez Redondo, F., *Historia de la prosa medieval castellana*, Madrid, Cátedra, 2002, vol. III.

La ficción sentimental: hablar de amor, número monográfico *Insula*, 651 (2001).

Rohland de Langbehn, R., *La unidad genérica de la novela sentimental española de los ss. XV y XVI*, London, Queen Mary & Westfield College, 1999.

Samonà, C., *Studi sul romanzo sentimentale e cortese nella letteratura spagnola del Quattrocento*, Roma, Carucci, 1960.

Severin, D., "Structure and thematic repetitions in Diego de San Pedro", *Hispanic Review*, XLV (1977), pp. 165-179.

Studies on the Spanish Sentimental Romance (1440-1550), eds. J. J. Gwara y E. M. Gerli, Londres, Tamesis, 1997.

Whinnon, K., *The Spanish Sentimental Romance 1440-1550*, London, Grant & Cutler, 1983.

5.- COMPETENCIAS

- Identificar as características das principais modalidades da narrativa románica medieval.
- Adquirir capacidades para establecer relacións entre as diversas tradicións literarias no marco das analogías e diferenzas que presentan.
- Identificar a influencia que outros xéneros literarios exercen na narrativa medieval e establecer as correspondentes conexións entre os mesmos.
- Establecer relacións sincrónicas e diacrónicas entre os diversos aspectos que configuran a programación.
- Dominar a metodoloxía e os conceptos que permitan analizar correctamente os textos narrativos medievais.

- Comprender a repercusión que a narrativa románica medieval tivo en épocas sucesivas.
- Practicar técnicas expositivas que poidan resultar útiles nun futuro exercizo profesional.

6.- METODOLOXÍA E RECURSOS

- De acordo cos principios metodolóxicos da historia literaria, o docente explicará nas horas lectivas o temario do Programa mediante a exposición dos contidos, que se basearán na oportuna selección de textos e/ou imaxes como base da aprendizaxe.

- Os estudantes deberán ler con carácter obrigatorio aquelas fontes primarias que se consideren punto de referencia esencial de cada un dos temas do programa, o que lles permitirá seguir as exposicións teóricas de xeito máis eficaz e participar na discusión de cuestións puntuais do temario.

- Os alumnos prepararán comentarios de textos seleccionados polo docente, aos que aplicarán tanto os contidos teóricos expostos nas clases como os datos extraídos da bibliografía recomendada. Estes comentarios serán elaborados individualmente e os seus resultados serán expostos nas clases interactivas para suscitar a reflexión e o debate.

7.- PLANIFICACIÓN DO TRABALLO

O tempo de duración que se contempla para o desenvolvemento de cada un dos temas que configuran o programa é o que se reproduce no seguinte cronograma:

DATA	Contidos
Febreiro 2012	
2	Tema 1 - Introducción
3	Tema 2 – Materia antiga
9	Tema 2 – Materia antiga
10	Tema 2 - Materia antiga
16	Tema 2 - Comentarios
17	Tema 2 – Comentarios
23	Tema 3 – Materia artúrica
24	Tema 3 - Wace

DATA	Contidos
Marzo 2012	

1	Tema 4 – Materia tristaniana
2	Tema 4 - Béroutl
8	Tema 4 – Thomas d’Angleterre
9	Tema 4 - Comentraios
15	Tema 5 – Chrétien de Troyes
16	Tema 5 – Chrétien de Troyes
19	Tema 5 – Chrétien de Troyes
22	Tema 5 - <i>Perceval</i>
23	Tema 5 - <i>Perceval</i>
26	Tema 5 - Comentarios
29	Tema 6 – Robert de Boron
30	Tema 6 – Ciclos en prosa

DATA	Contidos
Abril 2012	
12	Tema 6 – Ciclos en prosa
13	Tema 6 - Comentarios
19	Tema 7 – Roman postclásico
20	Tema 7 - <i>Jaufre</i>
26	Tema 8 – Roman idílico e realista

DATA	Contidos
Maio 2012	
3	Tema 9 – <i>Roman de la Rose</i>
4	Tema 9 – <i>Roman de la Rose</i>
10	Tema 9 – <i>Roman de Renart</i>
11	Tema 10 - Libros de cabaleiría
18	Tema 10 – Libros de cabaleiría
24	Tema 11- Ficción sentimental
25	Tema 11 – Ficción sentimental. <i>Carcel de amor</i>

8.- AVALIACIÓN

Para superar a materia os estudantes deben participar activamente nas clases presenciais e nas actividades prácticas programadas, que se conciben como complemento dos contidos teóricos expostos polo docente. Dado que a materia prevé un sistema de avaliación continua, a asistencia ás clases presenciais é obrigatoria.

Para acadar os obxectivos didácticos marcados na programación, os estudantes prepararán as seguintes actividades:

a) Lectura e anotación das fontes bibliográficas obrigatorias e valoración dos seus contidos nos controis de lectura e nos seminarios de posta en común (20% cualificación).

b) Comentarios de texto das obras do programa aos que os estudantes aplicarán os contidos teóricos recibidos e adaptarán con xuízo crítico os datos procedentes da lectura da bibliografía secundaria indicada pola profesora (30% cualificación).

c) Elaboración de dous traballos monográficos orientados pola profesora, nos que o estudante deberá dar conta da súa capacidade na asimilación de datos, da organización razoada dos contidos e da súa argumentación crítica na exposición (50% nota final).

DATAS DE ENTREGA: 1º traballo, 13 abril 2012; 2º traballo, 8 de xuño 2012.

Aqueles estudantes que cursen a materia en réxime de non presencialidade (ou aqueles que renuncien ao sistema de avaliación exposto anteriormente) deberán realizar un examen final da mesma, que consistirá nunha proba escrita que constará de dúas preguntas teóricas e un comentario de texto.

O peso que se lle adxudica a cada un dos elementos contemplados na avaliación é o que a seguir se reproduce:

ELEMENTO AVALIADO	CRITERIOS	INSTRUMENTO	PORCENTAXE
Asistencia e participación nas clases presenciais	Asistencia regular e puntual; participación activa nas distintas actividades e calidade da participación na aula	Observacións e notas do profesor durante as sesións presenciais. Autoavaliación	25%
Contidos e actividades prácticas da materia	Dominio dos contidos teóricos expostos, das estratexias aprendidas e da práctica crítica	Controis de lectura escritos, exposición de comentarios orais	35%
Traballos escritos, debates e exposicións orais	Calidade na comprensión e na expresión; asimilación dos contidos; creatividade; presentación; aplicación da bibliografía de maneira razoada e crítica.	Elaboración de dous traballos monográficos	40%

A distribución en horas das actividades (presenciais e non presenciais) asignadas á materia é a seguinte:

Actividades	Horas presenciais	Factor	Horas de traballo persoal	TOTAL
Sesións expositivas	24	2	48	72
Sesións interactivas	24	1.5	36	60
Sesións de titorías	3	1	3	6
Sesións de avaliación	3	3	3	9
TOTAL	54		96	150

9.- OUTRAS INFORMACIÓNS

É fundamental que os alumnos leven un ritmo de traballo constante e equilibrado ao longo do cuadrimestre. Para o correcto aproveitamento da programación é recomendable ter capacidade para ler nalgunha lingua estranxeira, o que favorecerá que o estudante enriqueza, valore e contraste a información dada polo docente nas sesións presenciais. Así mesmo, recoméndase aos alumnos que relacionen os contidos adquiridos cos doutras materias afíns. Para asimilar en profundidade os contidos da programación, considérase básico ler as fontes primarias antes das exposicións dos temas correspondentes.

As obras de lectura obrigatorias son as seguintes:

- 1) *Roman d'Enéas* (Tema 2)
- 2) *Tristan de Béroul* e *Tristan de Thomas d'Angleterre* (Tema 4)
- 3) *Li contes dou graal (Perceval)* de Chrétien de Troyes (Tema 5)
- 4) *Floire et Blancheflor* (Tema 8)
- 5) *Flamenca* (Tema 8)
- 6) *Roman de la Rose* (Tema 9)
- 7) *Cárcel de Amor* (Tema 11)